

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Poštnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 80

Sreda, 10. oktobra 1934

Leto IX

Boji za republiko v Španiji

Klerikalni fevdalizem je prelił potoke krvi v Španiji
Črna reakcija bolj in bolj izziva republikance

Španski fevdalni klerikalizem se je široko zasedel v prejšnji Samperjevi vladi. Menil je, da mu pšenica že dozoreva, da je dovolj naujskal kmetiško prebivalstvo proti agrarni reformi. Priredil je v ta namen in da dokaže, da je »narod« nezadovoljen z režimom, v Madridu ogromne demonstracije, proti katerim je delavstvo izvedlo v Madridu enodnevno protestno splošno stavko. Obenem so klerikalci stopili v opozicijo v parlamentu, na kar je morala vlada odstopiti, ker ni imela večine.

Novo vlado je sestavil radikal Lerroux, ki ga pa smatrajo vse republikanske stranke za skrajnega desničarja in je sprejel v svojo vlado tudi tri klerikalne ministre. Proti tej vladi se je osnovala enotna fronta socialistov, komunistov in levih republikancev.

Spričo revolucionarnega gibanja je iz te vlade izstopil že 6. t. m. zunanji minister Samper, toda Lerroux je obnovil svojo vlado in skuša zatreti revolucionarno gibanje s terorjem, vojaštvom in izjemnim stanjem.

Središče delavskega upora sta pokrajini Asturija in Baska

v severni Španiji ob Biskajsem zalivu, stavka in boji pa se vrše po vsej Španiji. V prav mnogih krajih se vrše redni boji, v katerih so uporniki zasedli mnogo mestnih in političnih uprav.

Levi republikanci so izdali obsežen oklic, v katerem pravijo, da je nezaslišano, da se izroča republiko nje nasprotnikom. To dejanje režima se mora smatrati za veleizdajo in levi republikanci se bodo udeležili vseh protikupcev, da se ta sramota popravi. Oklic pomeni napoved boja do skrajnosti, in ker se v tem vprašanju strinja tudi delavstvo, ki je boj pričelo proti reakciji in ima tudi največ interesa na tem, da se mu ne ukinejo vse doslej priznane pravice in svoboščine, je pričakovati težko dolgotrajno borbo, če ne celo prave meščanske vojne.

Iz bojev v Španiji

Katalonski predsednik Companys je proglasil Katalonijo za samostojno državo. Obenem je sporočil v Madrid, da je bila sestavljena provizorična vlada v Barceloni, ki ji pripadajo bivši predsednik vlade Azana ter Maura in drugi. Katalonija 4 mi-

Pomembno za položaj v Španiji je, da je predsednik Katalonije sporočil v Madrid, da odklanja vsakršno odredbo iz Madrida. Katalonija ne mara obsednega stanja in se bo sama branila. Izjava Louisa Companysa pomeni odpoved pokorščine centralni vladi in zrahljane vezi med vlado in pokrajinami.

Španski socialisti in komunisti so razmeroma dobro oboroženi. O levih republikancih poročajo, da imajo 40.000 oboroženih mož. Ničesar pa ne poročajo iz Španije, kje se nahaja oče krvavih dogodkov, klerikalni fevdalec Gil Robles, ki je ob padcu vlade zagrozil, da se vrne v Madrid, ko sestavi vlado sam. Iz tega dosti jasno sledi, da hoče reakcija izvesti reakcionarno revolucijo in poteptati v težkih političnih bojih pridobljene pravice naroda. Socialisti in komunisti ter z njimi levi republikanci se nahajajo v pravičnem boju, bore se

za socialno in politično svobodo.

O tej poštini in pravični borbi pravi zopet ljubljanski »Slovenec«, da »marksisti prelivajo kri«. Da, to ni prav po njihovem načelu, če pa klerikalni fevdalci in bankirji izmoghajajo narod, zanetijo zaroto proti narodu, če ga pobijajo, kadar ugovarja krivicam, tedaj pa fevdalci ne prelivajo krvi bednih, ki se bore za kruh, ampak »ščitijo poštini in pravični družabni red ter pobijajo roparje, upornike in veleizdajalce«. To ni niti pasja morala!

Stavka španskega delavstva je uspela v Madridu popolnoma in se bolj in bolj širi na vso državo. Značilno je tudi, da pošiljajo klerikalci svoje ljudi povsod v boj proti delavstvu.

Jasne slike o položaju ni mogoče dobiti, ker dopušča režim le površna in pristranska poročila v svet. Desničarski krogi zahtevajo izjemno stanje za vso državo in eventualno uvedbo vojaške diktature, v kateri bi zopet klerikalizem živel zlate čase, kakor v dobi generala Prima de Rivera.

lijone 200.000 prebivalcev in je najbolj rodovitna in gospodarsko urejena pokrajina. Katalonci nameravajo pristopiti k zvezi španskih republik. Obenem so socialisti in komunisti proklamirali za Katalonijo protivlado v Sabadelliju proti novi monar-

histični vladi. Lerroux je pa dal novo vlado aretirati, kar je izvršil general Batet, ki je obstreljeval s topovi palačo deželne vlade. Ušel je le Azana.

Vlada je razglasila nad vso Španijo izjemno stanje.

V Madridu so se še v nedeljo vršili boji. Istotako v južnih in severnih pokrajinah.

Vlada izvaja skrajni terorizem

V soboto je vlada sklenila pod predsedstvom državnega predsednika, da naj pokrajinske vlade zapro vse voditelje stavke, podjetniki pa morajo sprejeti delavoljne in stavkujoče odpušiti takoj.

Ta ukrep vlade je povzročil sicer najprej vznemirjenje, potem pa natekel na odpor. V okraju Eybara so vstali napadli največjo tvornico orožja in municije. Nato so proglasili tretjo republiko in zasedli vse rudnike v bližini mesta.

Splošna stavka se je razširila tudi na španski Maroko.

Zato, da oropa narod svoboščin in socialnih pravic, sebi pa ohrani pravico izkoriščanja in oblast, je španski klerikalni fevdalizem hujskal narod proti svobodomiselnim zakonodajam in pripravil — revolucijo. To je v prikritem izražanju priznal voditelj reakcije Gil Robles.

Zaplamtela je cela Španija. Nad tisoč je smrtnih žrtev. In, je li konec krvoprelitja? Parlamentarni položaj je v Španiji, odkar je reakcija prisilila socialiste, da so šli v opozicijo, da sta le dve možnosti: vlada levece ali pa skrajne desnice (reakcije). Tretja možnost je še vojaška diktatura, ki bi reakciji tudi bila voda na njen mlin.

Lerrouxova vlada se baha, da je zanjo položaj trden in da obvlada položaj. Da! Morda trenutno. Toda ob razoranem razmerah in odločnosti levičarskih gibanj, ki se ne ustrašijo vsake sapice, je jako dvomljivo, če bo Lerroux ostal gospodar položaja. Njegova rešitev bi bila edino, če bi se odpovedal reakciji in sodeloval z levičarskimi gibanji, ki so se po vsej pravici postavila v bran. Španija je v velikem delu svobodomiselna, vsaj delavski in inteligenčni narod.

Konsolidacija je mogoča le ob spoštovanju napredka in svobode.

Mussolini in Jugoslavija

Mussolini je govoril v Milanu

V soboto je v Milanu govoril Mussolini fašistični manifestaciji. Predvsem je govoril o stanovski organizaciji Italije. Dotaknil se je tudi zunanje-političnega položaja ter pojasnil, da se odnošaji s Francijo v zadnjem letu izboljšujejo ter da utegne priti do sporazuma. Glede sosedne okraj Sneznika pa je baje izjavil, da je sporazum lahek, toda časopisje mora prenehati smešiti Italijo.

Poziv k socialističnemu sodelovanju

Apel čehoslovaške socialne demokracije

Predsedstvo čehoslovaške socialdemokratske stranke je imelo dne 3. t. m. svojo tedensko sejo. Predsedoval je predsednik poslanec s. Hampl. Minister s. dr. Meissner je poročal o brezposelnem vprašanju ter poudaril, da se nezaposlenost ni bistveno zmanjšala in da je stvar resna, ker so nezaposleni izčrpani. Nujna je uvedba 40 urnega delovnega tedna. S. poslanec Tayerle je vprašanje pojasnil s stališča strokovnih organizacij. Predsednik s. Hampl se je pridružil izvajanjem ter posebno poudaril, da je v teh vprašanjih potrebno sodelovanje vseh socialističnih strank, zlasti tudi zaraditega, ker ta vprašanja ne preneso nikakršnega odlašanja več.

Za danes je sklicana seja celotnega načelstva, ki se bo bavila z akcijami v tem zmislu.

Socialna demokracija na Madžarskem

Ogrski socialni demokrati za skrajšanje delavnika

Zastopstvo ogrske socialdemokratske stranke, državni poslanci in strankin tajnik so se dne 5. t. m. zglasili pri predsedniku vlade Gömbösu, da ga opozore še pred sklicanjem parlamenta na socialne probleme, ki jih smatra stranka nujne za rešitev. Med temi problemi je preskrba dela, uvedba 48 urnega tedna, zasilna dela ter drugi socialnega položaja delavstva se tičeči problemi. Ministrski predsednik bo probleme preštudiral. Socialdemokratski zastopniki so predsedniku sporočili tudi, kakšno mnenje ima stranka glede reforme volilnega reda.

Gospodarske zveze med Rusijo in Anglijo

Anglija prva dobaviteljica

Do zadnjega so bile najtesnejše gospodarske zveze med Nemčijo in Rusijo. Sedaj je Nemčija na drugem mestu in na prvem mestu je Anglija glede trgovine z Rusijo. Ruska naročila v Angliji so narasla od dveh milijonov na šest in pol milijona funtov šterlingov (to je nad 1 milijardo 300.000.000 dinarjev). V Angliji Rusija kupuje zlasti stroje in industrijske dele. Od vsega nakupa je 80 odst. strojev. Pa tudi ruski izvoz v Anglijo narašča, čeprav v manjši meri. Zmanjšuje se izvoz nafte iz Rusije v Evropo, zaradi česar Rusija težko plačuje svoja naročila v inozemstvu.

Avstrijski predsednik bo imenoval državni svet

Vaugoin in Kunschak sta nevarna

Pogajanja za imenovanje državnega sveta ne teko gladko. Predlagana sta bila med drugimi Vaugoin in Kunschak, oba stara krščansko-socialna politika, pa jima nasprotuje Starhembergov hajmver. — Knez Starhemberg, podkancler in vodja hajmvera je pa sedaj na dopustu. Njegov mandat bo končan 1. decembra.

Volitve okrožnih skupščin v Franciji

V nedeljo, dne 7. t. m. so se vršile v Franciji volitve pokrajinskih svetov. Iz doslej znanih rezultatov je razvidno, da vlada nacionalne unije ni dosegla svojega namena. Menila je namreč, da ji bodo te volitve dale legitimacijo za spremembo ustave, kar se pa ni zgodilo, ker volitve niso prinesle bistvenih sprememb, zlasti pa ne ojačanja vladnih strank.

Popoln rezultat teh volitev bo znan šele prihodnjo nedeljo, ko se bodo izvršile ožje volitve. Socialističen list »Populaire« ugotavlja, da je socialistična stranka dobila pri prvih volitvah po vojni samo 40.000 gla-

sov, medtem ko jih ima danes za 30 odstotkov več. Skupna fronta socialistov in komunistov pa ima tudi mnogo upanja, da bo pri ožjih volitvah še pridobila.

Čehoslovaška za nezaposlene

V uradnem listu razglašča minister za socialno skrbstvo s. dr. Meissner, da se državni prispevek za podpiranje strokovnoorganiziranih nezaposlenih delavcev podaljša do konca leta 1934. Podpora velja za 13 tednov in jo izplačujejo delavske strokovne organizacije.

Kakšen ne sme biti delavec

Kam dovede demagoško hujskanje proti socialni demokraciji

Nedavno je izšla v nemški soc. emigrantski založbi »Graphia« knjiga »Konzentrationslager«. V njej popisujejo sami mučenci življenje in trpljenje političnih jetnikov v koncentracijskih taboriščih fašistične Nemčije. Vsa poročila so podpisana po tistih, ki so vse sami doživeli in ki so se kakorkoli rešili fašistovskega pekla, da so mogli doživeti sporočiti zunanjemu svetu. Krono vsem fašistovskim trpinčenjem daje obnašanje tistih komunistov, ki nad vse sovražijo socialno demokracijo.

Tako poroča Willi Harder iz Koncentracijskega taborišča Sonnenburg:

»Kako so se v taborišču obnašali komunisti napram socialnim demokratom? Zunaj so bili vsi komunisti mnenja, da predstavljamo socialdemokrati »socialno glavno oporo kapitalizma«. Toda tu v taborišču, v enakem prokletstvu, ali ni bil tu položaj za vsakega pametnega človeka čisto drugačen? Tu so si vendar stali nasproti na eni strani šikanirani in mučeni delavci marksističnega mišljenja in na drugi nacionalsocialistični hlapci kapitala.

Toda komunisti tega niso uvideli. Kakor zunaj, so nas psovali tudi tu in valili vso krivdo na socialdemokrate. Niso se vprašali, zakaj je tudi komunistična stranka s svojimi 6 milijoni volivcev brez odpora prepustila oblast nacionalsocialistom. Vsakdo od nas, socialdemokratičnih delavcev, tudi vsi tisti, ki so se ogrevali prej za taktiko enotne fronte proletariata, so prišli kmalu do prepričanja, da je ta beseda pri komunistih gola fraza brez vsebine. Če se je kdaj pri nečloveških »sportnih vajah« zgrudil kak socialdemokratičen intelektualc slabotne telesne strukture, so ga poleg nacionalsocialistov zasramovali še komunisti.

Nekoč smo razburjeno debatirali s komunisti, tako da so prišli SS-pazniki. »Kaj diskutirate tu?« Najprej molk. Potem je pa stopil komunist naprej: »Govorili smo o socialdemokratičnih birokratih, ki so krivi naše usode. Mi — nacionalsocialisti in komunisti — smo se pravzaprav vedno skupno borili proti socialdemokratičnemu gospodarstvu. Naj se sami pokoré!« Nato so začeli še SS-pazniki šikanirati nas socialdemokrate: »Kaj si ti?« Če je kdo odgovoril »Delavec!«, je slišal za odgovor: »Kaj? Ti si smrdljiv birokrat. Komunist mi je tisočkrat ljubši nego deset vas, socialdemokratskih svinj!« K sreči je bilo med komunisti nekaj »pomirljivejših«, ki so videli svoje nasprotnike v fašistih, pa ne v svojih tovariših.

Otto Meinel poroča iz taborišča Sachsenburg med drugim to-le:

»Oktober 1933, nekaj tednov pred volitvami v hitlerjevski državni zbor, je narasel nemir med jetniki. Razlogi so bili strankarsko-politični. Socialdemokrati smo si ustvarili trdno tovariško enoto. V komunističnih vrstah je pa bilo polno izdajalcev.

6. novembra je imel v koncentracijskem taborišču volivni govor za nacionalsocialiste Walter Otto, bivši predsednik komunistične deželno-zborske frakcije v Leipzigu. In njegova strankarska tovariša Fritz Dasecke, predsednik komunistične občinske frakcije v Leipzigu, in Heinz Wesche, predsednik komunističnega kluba v mestnem svetu Cernitza — sta ognjevitopodpirala Ottona pri njegovi agitaciji za Hitlerja.

Nam se je studilo, če smo samo od daleč videli te renegate. Hitlerjevci so jih kmalu izpustili. Danes potujejo po Saškem okrog kot rjavi agitatorji.

Tone Maček:

107

Slučaj Kumberger

»Ti si pa danes zelo strupen. Dobro, da te ne slišita Kmetetz ali Müller.«

Paznik se je odzibal naprej po rovu.

»Dobro si mu povedal, Čeprlin.«

»Pa kaj nam to koristi. Ta nam ne more pomagati. Je ravno tak suženj ko mi, le da ima na glavi mesto pokvečene in blatne čepce zametno šajkačo in bolj svetlo svetilko v roki kakor so naše. Mogoče si kupi mesečno lahko par kilogramov sladkorja in masti več kot mi in se ponša za zavestjo, da je nekaj več, v kritičnem slučaju pa dobi ravnokalo lahko brco v zadnjico kakor kdo izmed nas.

Govoriti bi bilo treba tam, kjer se odloča naša usoda in kjer se nam reže kruh. Pa kaj, ko je to neko proketo božanstvo, ki ga izmed nas še ni nihče videl in ga nihče ne pozna. Niti ne vemo, kje bi ga iskali.

Delavci in industrijski karteli

Določiti je treba minimalne mezde in primerne cene poljedelskim pridelkom

Niti en naš sloj ni tako dobro organiziran, kakor oni gornji del, industrija, ki predstavlja tudi najboljši del naroda. Ta del družbe je

ves povezan v organizacijah in kartelih.

V zmislu kartelskih pogodb so določene ogromne globe kot kavicija za izpolnjevanje pogodbe in da nihče ne more ukreniti kaj, kar bi kvarilo račune drugim. In pod zaščito teh pogodb je nastala nova situacija. Neglede na padanje cen surovinam in kmetijskim pridelkom na eni strani in strahovito znižanje delavskih plač so ostale cene industrijskih izdelkov od dbe inflacije do danes nedotaknjene. Kaj še, v mnogih panogah so cene še narasle. Kot primer cene cementa, sladkorja, špirta, železnih izdelkov, postopno povišavanje cen mlinske moke za predelavo in tudi volnenih izdelkov.

Ustvarjeno je prav nezaslišano nesoglasje med višino plač in cenami gotovih izdelkov.

V tem nesarazmerju je imela industrija razmah, kakršnega še ni imela nikdar. In to pod vplivom psihoze, ki je nastala v letih 1929 do 1932. V letih največjega zastoja pa je naša industrija zopet dosegla celo vrsto zaščitnih določb in privilegijev, kakor: zaščito s carinami (zvišanje uvoznih postavk), znižanje davčnih postavk, znižanje vseh kolkovin, zvišanje cen in pravico do podaljšanja delovnega časa ob zniževanju mezd. Tako je kratka doba zastoja omogočila nekaterim panogam gospodarstva (predvsem lesni industriji), da so dosegle vse, ostale industrijske skupine pa ono, kar so hotele.

Trije Hitlerjevi poslanci v Rimu

Za sporazum med Rimom in Berlinom

Rimski dopisnik lista »Dayli Mail« poroča, da se nahajajo v Rimu trije Hitlerjevi poslanci, ki imajo nalogo pridobiti zopet prijateljstvo Italije za Nemčijo. Hitlerjevo poslanstvo ima vsekakor namen prekrižati pogajanja med Francijo in Italijo.

Sedemdeset komunistov je sledilo vzhledu svojih voditeljev in je vstopilo v SA, sedemdeset komunistov in — en sam član »Reichsbannerja«. Pri volitvah 12. novembra je pa glasovalo od 750 jetnikov 516 z »ne«, 160 z »da«, 74 pa še ni imelo volilne pravice radi mladoletnosti. Mi smo oddali svoje volilne listke z napisi »Freiheit!« (Svoboda!).

To sta dva nazorna primera, ki nas svarita pred vsako demagoško hujskanju proti obstoječim enotnim delavskim organizacijam.

Končno se je uvidelo, da taka politika naše industrije vede vso državo v propadanje in se je to hotelo preprečiti z zakonom o kontroli industrijskih kartelov. Ta zakon je v veljavi že tri mesece.

In posledice?

Kartel cementa ima sedaj svoje seje v Trstu in vzdržuje stare cementne cene, kartel sladkorja dela v Budimpešti in cene sladkorja na našem trgu so stale iste. Torej, cene zaradi odpornosti kartelov vendarle niso padle niti za paro.

Ponekod se pa delavske mezde zopet znižujejo. Tako v sladkorni in tekstilni industriji. Izgovor je, da se je blago pocenilo, kar pa ni resnica.

Delavec in kmet sta postala le izkoriščevalni objekt v rokah zaščitene industrije, ki tvori najmanjši del naroda.

Prodajati morajo pridelke in svojo delovno silo, ker so gladni.

To industrijec izkorišča. V te razmere bi morala država poseči globoko in z racionalizacijo večino industrije prisiliti, da služi narodu. Brez nje ni rešitve. In dalje je treba paziti na delniške kupone, ki se v obliki dividend in prikritih dobičkov pošiljajo preko mej in tako ustvarja pri nas vedno večje siromaštvo.

Zato zahtevamo,

da se zakonito določi primerne mezd in cene poljedelskih pridelkov,

ker je to v interesu cele države. Zato zahteve svobodnega delavskega gibanja sploh pomenijo edini izhod iz sedanjega položaja, ki je nezdrav in ki ga je treba čimprej s korenitimi ukrepi ozdraviti.

Napredek čehoslovaške socialne demokracije

Centralni tajnik stranke senator s. V. Dunder je predložil predsedstvu izvršnega odbora čehoslovaške socialne demokracije poročilo o delovanju tajništva, v katerem ugotavlja zopet lep napredek strankinih organizacij. V juniju lanskega leta je imela stranka 5132 organizacij, letos pa 5202 organizacij. Ustanovljenih je bilo torej 73 novih organizacij. V organizaciji vlada najlepša ideološka in organizatorična sloga.

Če si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ...

Doma in po svetu

Jugoslovanski kralj biva ta teden od torika do sobote v Parizu, oziroma v Franciji, Odpotoval je na rušilu »Dubrovnik« po Sredozemskem morju do Marseilla.

Kupuj domače blago! — Prijatelj našega lista nam piše: Te dni je preplavaljena vsa Ljubljana z lepaki: Kupuj domače blago! Prireditelji te akcije se obračajo do konzumenta, torej do onih, ki kupujejo. Zdi se mi pa, da je to napačno. Človek, posebno tisti, ki mora računati z vsako paro, je že po naravi tak, da kupuje robo, ki je najcenejša, ne glede na to, ali je domačega izvora ali ne. Pri mnogih vrstah blaga pa sploh ni izbire ali vsaj ni domačih proizvodov. Ni torej odvisno od konzumenta, kaj kupi, ampak od prodajalca, kaj prodaja! Manjši trgovec, ki ne uvaža, je pravzaprav tudi sam konzument, ker je primoran kupovati blago od večjih trgovcev in uvoznikov. Če bi s konzumiranjem samo domačega blaga res bilo odpomagano krizi, bi se morala parola glasiti: **Prodajajte domače blago!** ne pa narobe. Kakšno blago se prodaja, pa ne odvisi od konzumenta, ampak od drugih faktorjev, od onih namreč, ki delajo visoko in s to vred tudi trgovsko politiko. Dokler tu ne bo izpremembe, so tudi vsi demonstracijski izprehodi in mitingi odveč.

1400 delavcev je stavkalo v cementnih tovarnah v okolici Splita. Delavstvo cementnih tovarn »Split« v Majdanu pri Splitu, »Salonita« v Vranjici in »Adrija-Portland« pri sv. Kaju v splitski okolici, je že pred dvema mesecema podneslo upravam zahtevo po sklenitvi kolektivne pogodbe, na katero pa podjetja niti niso hotela odgovoriti. Delavci so tudi zahtevali, naj podjetja upoštevajo zakonito določeno izplačevanje nadur. Duh solidarnosti med delavstvom je vzgleden, do zadnjega so se pridružili stavki, v kateri hočejo vztrajati do končnega uspeha. Povsod vlada mir in red. Oblasti so zapovedale zapreti vse gostilne in javne lokale. V kratkem se pridruži stavki tudi delavstvo cementarne v Sučurcu.

Zagrebski peki za odpravo nočnega dela. Zagrebška banska uprava je odredila, da se v pekarnah ne sme opravljati nočno delo. Nekateri pekovski mojstri pa odredbe ne upoštevajo. Pomočniki so zaradi tega sklicali zborovanje, na katerem so sklenili bojkotirati vse tiste peke, ki se ne ravnaajo po banki odredbi. V Zagrebu se peče manj kruha, kakor se ga je peklo prej in tudi nezaposlenih pekov je manj. Iz tega sledi, da so peki ob nočnem delavniku silno izkoriščali pomočnike z dolgotrajnim nekontroliranim delom.

Avstrijska vlada bo vrnila Habsburgovcem vsa veleposestva. Izvzeti bodo samo cesarski dvor na Dunaju z dvorsko knjižnico in zakladnico in grad Schönbrunn. V zvezi s tem bo ukinjena tudi prepoved po-

Je li na Dunaju, v Parizu ali v Londonu tista čarobna zelena miza, od katere zavisi naše življenje? Tam bi bilo treba spregovoriti in udariti s pestjo po tisti prokleti mizi, da bi vsi proračuni, načrti, bilance in dividende sfrčale k vragu in bi nepoznane in nedostopne kreature, ki krog nje sedé, od strahu kap zadela —

Čeprlin je jezno stopil v rov, se nagnil pod sodček z vodo in dolgo pil, potem si je še hrbet in prsi poprskal z vodo in si je slednjič odrezal dobršen zalogaj tobaka.

»Alo, gremo? Nekoliko smo se že ohladili. Sedaj greva jaz in Petrin spet k steni. Par desk vzemimo s seboj, bo treba postavil mal oder, je že visoko. Kmalu homo s prvo škarpno pod stropom.«

Rižnar in Dremšak sta spet popadla gare in odhitela po novo nalozbo.

Čeprlin je še zaklical za njima: »Pri naslednji škarpni bosta šla pa tudi vidva v peč. Se bosta še od nas dva šla hladiti.«

Naporno porivanje težko naloženih gar, po zverženih tračnicah, skozi ozek in stisnjen rov, pri čemur sta morala paziti, da si ne razbijeta glav ob vzbočenih in polomljenih prečkih, ali da jima ne posame kože s prstov, da jima je pri tem pôt curkoma tekla po hrbtih, so ostali imenovali »hladiti se«. A v primeri s trpljenjem na tlečem izkopu je bilo to res še prava blagodat.

Čim višji je postajal zid iz naloženega kamenja, tem napornejše je postajalo delo pred ostenjem. Kmalu se od tal ni moglo več doseči do vrha.

Postavili so nizek, provizorni oder. Iz kolov so napravili par kotic in nanje so položili počez dve deski. Čeprlin in Petrin sta se vzpe-la nanje.

Pod stropom je bilo še neznošneje. Komaj da sta pod maskama še mogla dihati. Govoriti jima je delalo velike težave. Z znamenji sta priganjala svoja tovariša, naj čim hitreje podajata. Ta dva sta hropé skakala k odru in spet nazaj. Tik pred gara-

mi, kjer se je tir končaval, je stal lesen podpornik, ki jima je bil zelo napoti. Cene je že parkrat butil s čelom vanj.

»Proklet štemp!«, jaz ga bom kar izpodbil.«

»Bognedaj! Bi se vsulo. Moramo prej z zecanjem priti bližje sem,« je svaril Žagar. »Vsaj še eno ali dve škarpi.«

Ko so bile gare izpraznjene, so vsi štirje zbežali ven in strgali zunaj z obrazov maske in preveze, pod katerimi so se dušili.

Zunaj sta Rižnar in Dremšak čakala s polnimi garami na odcepu tira. Prazne sta porinila proti jašku in preokrenila polne k izkopu.

Ko so se oddahnili in našlampali sparijene vode, je Čeprlinov Miha kot najstarejši v tovarišiji odrejal:

»Sedaj pa pojdiva ti Cene in Žagar k ostenju, vidva Rižnar in Dremšak bosta pa podajala. Sedaj ne bo tako težko, boste spet od spodaj začeli. Pod jašek pa greva sedaj midva s Petrinom. Bila sva že trikrat pred steno.

V ogledalu

Iz črne kronike. Prosto po nedeliskem »Slovenec«: Judje drže med seboj. Tovariši fašist, ki za državni magazin furlanskega kolonov pleni žito, pomaga Aronu Ešelangen A. Co., nekje v Evropi ali Ameriki. Tisoči trupel od pomanjkanja poginulih kolonov in kafonov so se pretvorili v milijone cekinov judovskih in krščanskih bankirjev. — Na ogromnih fašističnih gospodarskih napravah je udeležen z visokim dobičkom domači katoliški in inozemski judovski kapital. Toda za ta dobiček mora na Liparskih otokih umirati od vsega hudega na tisoče poštenih državljanov — pa magari so katoliškega porekla. — Tako se znajdeti v bratskem objemu Jud kapitalist in katolik fašist. Vse za slavo in prospeh internacionalnega in interkorupcionalnega kapitalizma. Delovno ljudstvo naj samo naseda na fino pripravljene in skrite limanice. Saj, ko je enkrat ptiček v črni, rjavi ali črno-zolti kletki, tako poje, kakor mu žvižgajo. To je fašistična krilatica, ki tudi v klerofašistični praksi drži. — Marksistični delavec v tako sračje knezdo, kjer valé kukavice, ki mu jih pripravljajo duceji, rjavi in belorumeni fuhrerji, ne bo sedel, ker je izpregledal. Lahko erdogledi črnihi iztočijo ves svoj žol in na slovenske delavce polijejo golide gnojnice, toda odigrali so. — Dano v anni santo 1934. — S primerno izpombem se dá beležka prikrojiti tudi na Nemčijo ali Quadragesimo anno, recte Avstrijo. Pika.

vratka Habsburgovcev v Avstrijo, da bodo mogli upravljati in izkoriščati svoja posestva.

Barthou pojde šele prihodnji mesec v Rim. Pogajanja med Francijo in Italijo še vedno niso končana. Gre za Avstrijo in odnošaje do Balkana. Če bo Hitler, ki ponuja Italiji pogodbo za deset let, prehitel Francijo, potem se bo vprašanje srednje Evrope in Balkana reševalo nekoliko drugače, kakor ima rešitev v načrtu Francija. Italiji nikakor ni všeč vmešavanje francoskih vplivov v srednjeevropske razmere. Hitler bi se v primeru, če Italija sklene desetletno prijateljsko pogodbo z Nemčijo, popolnoma odpovedal Avstriji.

Moste pri Ljubljani

Protestni shod. V sredo, dne 3. t. m. se je vršila seja SMRJ podružnice Moste in zaupniškega zbora. Na seji se je razpravljalo o položaju delavstva v tovarni »Saturnus«, o predstojajočih brezplačnih dopustih, nadalje o minimalnih mezdah, bednostnem fondu in o ukrepih proti predpisu 1% davka. Sklenilo se je, da se skliče dne 16. t. m. ob 5. uri popoldne protestni shod.

Kranj

Vsa čast vam, mariborski proletarci. Kranjski delavci, ki smo se udeležili prvega delavskega kulturnega dne v Mariboru, se najiskrenejše zahvalujemo vsem delavskim kulturnim in sportnim društvom za prisrčni sprejem, katerega ste nam priredili. Predvsem se zahvalujemo železničarski godbi za pozdravno koračnico, s. Jelenu za pozdravni nagovor in pevcev mariborskega skupnega zbora ter celjski »Svobodi« za delavski pozdrav. Vtisov, katere smo odnesli iz Maribora, ne bomo pozabili, samo žal, da je čas, katerega smo preživeli med vami, prehitro minul. Vožnja z avtomobilom je sicer bila naporna, toda nobenemu ni bilo žal, da se je zanjo odločil. Mi vemo, da so nam skupni izleti in obiski tako pomembnih kulturnih prireditev v današnjih dneh zelo potrebni, ker s tem dobimo novih moči za boj proti reakciji, ki nas oblega od vseh strani. Pokažemo pa s tem tudi omahljivcem, da smo močni in da živimo. Odločili smo se ob slovesu iz Maribora, da vas pri prvi priložnosti zopet posetimo.

O žalski nesreči. Ko smo se v nedeljo, 30. septembra skupno z godbo »Zarja« vračali iz Maribora prijetno presenečeni in veselo prepevajoč, niti malo nismo slutili, da bomo pričeli tako težke avtomobilske nesreče. Do Celja, kjer smo se malo odmorili in koncentrirali, so prispeli vsi avtomobili srečno. Iz Celja pa je prvi odvozil avto godbe »Zarja«, kateremu smo v majhnih presledkih sledili tudi mi. Komaj pa smo prevozili mesto, kjer so se ponesrečili celjski gasilci, smo bili obveščeni, da so se pravkar, malo pred nami, ponesrečili neki godbeniki. Takoj smo slutili, da so postali žrtve nesreče godbeniki godbe »Zarja«. Ko smo privozili do kraja nesreče, se nam je nujno grozen prizor na ponesrečenih, ki so se zvižali v silnih mukah. Ko so žalski gasilci, ki so bili takoj na mestu, ponesrečence odpeljali v celjsko bolnico, smo mi pot nadaljevali, tihi in globoko pretreseni, ni bilo več veselja in ne petja. Vsi smo globoko sočustvovali z žrtvami, naslednji dan pa smo nestrpno pričakovali poročil o stanju ponesrečencev. Kranjski delavci želimo, da bi godbeniki kmalu okrevali.

Prva beseda rudarjev po stavki

Veliko zborovanje rudarjev v Trbovljah je obsodilo demagogijo nacijev

Od zadnje stavke so bili v revirjih prepovedani vsi shodi. Šele počenši od nedelje, dne 7. t. m. je bila prepoved preklicana.

Ko so nacionalisti zvedeli, da bodo shodi zopet dovoljeni, so za nedeljo, dne 7. oktobra sklicali »velikanski javni shod«, na katerega so vabili z osebno agitacijo in s plakati.

Pa tudi vodstvo II. rudarske skupine se je odločilo, da skliče zborovanja v Delavskem domu. Vendar pa za ta shod ni bilo nobene posebne reklame. Zaupniki so povabili delavstvo, ki je prišlo v naravnost impozantnem številu, da čuje poročilo vodstva II. rudarske skupine in obenem zve tudi resnico o poteku velike gladovne stavke.

Medtem ko je »velikanskemu« nacionalističnemu shodu prisostvovalo okroglo 100 ljudi, so govorniki ss. **Pliberšek, Arh in Lešnik** govorili v »Delavskem domu« **množici 1600 rudarjev.**

Zbrani rudarji so vzeli referate govornikov z velikim odobravanjem na znanje in so pooblastili akcijski

odbor, kateremu pripadajo govorniki, da nadaljuje pogajanja s TPD, ki se bodo vršila ta teden v Ljubljani. Posebno so pritrjevali poslušalci izvajanju govornikov, ko so le-ti žigosali demagoška zavijanja gotovih ljudi, ki so zadnjo stavko skušali izrabiti v svoj prid in v politične namene.

Rudarji imajo popolno zaupanje v delo svojih zaupnikov, ki so jih izvolili tako v II. rudarsko skupino, kot tudi v občinsko upravo, kajti zavedajo se, da je rudar rudarju najbližji.

Velik shod se je vršil v nedeljo, dne 7. oktobra tudi v **Hrastniku**, ki je prav tako potekel v znamenju solidarnosti rudarjev. Tudi tu so rudarji odobrili delo akcijskega odbora in zavrnili demagogijo nacionalcev.

V **Zagorju** se bo vršil shod v sredo, dne 10. t. m.

Rudarji so spregovorili svojo besedo in izrekli tudi svojo sodbo nad tistimi, ki jih hočejo razdvajati.

Ljubljana

Stanje ponesrečencev godbe »Zarja«. Stanje ponesrečencev godbe »Zarja« je prav zadovoljivo. V celjski bolnici leže še trije sodrugi in pa kmetiški fant Ciril Kepič. Sodrugi bodo najbrže že v četrtek lahko zapustili bolnico in odšli v domačo oskrbo. Edino Kepič, ki ima ranjeno lobanjo, se bo moral še dalje časa zdraviti v bolnici. Ponesrečenci so prav dobre volje. Vsak dan jih obiskujejo celjski »Svobodaši« in jim prinašajo časnike, knjige, cigarete in sadja. Vsem želimo čim prejšnje okrevanje. Tudi vprašanje poškodovanih instrumentov je ugodno rešeno.

Organizacije ljubljanskih mestnih nameščencev so imenovala med drugimi direktorja dr. Franjo Jančigaja častnim članom, ker je sodeloval v prid nameščencev z uspehom pri predlaganju določb o nameščenskih pravicah. — Direktorju Jančigaju so nameščenci v soboto priredili prijateljski večer v »Bellevue«.

Polovične vstopnice za ljubljansko narodno gledališče — dramo in opero — dobe delavci za vsako predstavo izven nedelj in praznikov. Za to potrebno legitimacijo dobiti vsak dan v knjižnici Del. zbornice od 10. do 12. ure popoldne in od 5. do 8. ure zvečer. Delavci, s tem vam je olajšan obisk gledališča in izkoristite to ugodnost, ki jo je dala gledališka uprava na prošnjo prosvetnega odseka Del. zbornice!

Maribor

Naši pekovski pomočniki

Med vsemi strokami štejemo lahko pekovski obrt med eno najtežjih, saj je znano, da nočno delo zmanjšuje odpornost in povzroča razne bolezni. Le malokateri pek doživijo visoko starost. Zato ni čuda, da so ravno pekovski pomočniki bili med prvimi, ki so si izgradili svojo strokovno organizacijo, s katero so si delovni položaj kljub vsem težočam znatno zboljšali. Dobro se zavedajoč kakega pomena je duhovna izobrazba in družabna povezanost, so naši predniki mislili predvsem na ustanovitev kulturnih odsekov v živilskih organizacijah, potom katerih se je marsikaj spremenilo v prid organizacije. Danes ima pri nas že več podružnic živilske stroke svoje kulturne od-

seke. Organizacija živilcev v Mariboru bo priredila v soboto, dne 13. oktobra v Unionski dvorani koncert pevskega in tamburaškega zbora organiziranih pekovskih pomočnikov. Dolžnost vsega delavstva je, da na ta dan, skupno s pekovskimi pomočniki, prisostvuje prireditvi in tako pokaže, da zna ceniti kulturno delo. Kolikor smo informirani, pridejo ta dan v posete tudi člani kulturnih odsekov organizacije živilcev iz Zagreba in Celja. Zato pričakujemo, da bo tudi zavedno mariborsko delavstvo obiskoval prireditev v čim večjem številu. Obširen in zanimiv spored bo gotovo vsakogar zadovoljil.

neka gospodična, ki se je vozila v prikolici motornega kolesa g. Ledvinke, pa je zadobila lažje telesne poškodbe. Rešilna postaja je nudila ponesrečencem prvo pomoč in odpremila g. Faschinga v graško bolnico, ostala dva ponesrečenca pa se zdravita v mariborski bolnici.

»Ruski vefilm« predvajajo te dni v Mariboru, vsaj tako napovedujejo lepaki. Pri ljudeh ima ta reklama seve veliko privlačno silo in dvorana je obično polna. V svoje veliko presenečenje pa vidijo ljudje nato čisto običajni nemški kič, ki ni nikak ruski, ampak nasprotno, nesramen protiruski in celo avstrijakantski film, ki prikazuje borbo ranjke Avstrije proti Rusiji med svetovno vojno v zvezi s poljskimi legionarji. **Solnina**, ki so jo letos plačali roditelji srednješolskih učencev, znaša v Mariboru 248.000 Din.

Azični sklad Protituberkulozne lige je dosegel v mesecu decembru znesek 127.165 dinarjev.

Lekarniško nočno službo vrši ta teden lekarna »Pri Zamorcu« v Gosposki ulici.

Mariborsko gledališče. Torek, 9. okt. ob 20. uri »Idealni soprog«. Premijera. Bloki. Četrtek, dne 11. okt. »Hamlet«. Red B.

Jesenice

Jeseniški delavski sportaši. Nismo v zadnjih časih poročali o napredku delavskega sporta na Jesenicah, ker nam pač ni bilo poslana poročila. Toda, ko teden za tednom čitamo v »Slov. Narodu« napade na delavske sportaše (radi tega se tudi oglašamo) društva »Enakost« na Jesenicah, mo-

Celje

Lovro Filipič

V noči od nedelje na ponedeljek se je poslovil od nas in od svojih težav veteran stare garde Lovro Filipič. Začel je na železnici in za svoj dolgoletni trud je odnesel — Ves star in izčrpan se je moral lotiti raznih del, da je prisluzil kak priboljšek in tako je pomagal tudi v prodajalni konzumnega društva še do pred kratkim. Nazadnje je omagal in danes, v sredo, ob 17. uri bo šel njegov zadnji sprevod iz mrtvašnice mestnega pokopališča k večnemu počitku. Naj mu bo zemlja nad grobom lažja, kakor mu je bilo življenje. Preostali izrekamo naše iskreno sožalje.

Dogovor pri tvrdki B. Sodin. Kakor smo pred kratkim poročali, so se delavci tvrdke Sodin opetovano pritoževali nad delovnimi razmerami v tem podjetju. V svrhu posredovanja in razčistitve spora je razpisala Delavska zbornica pretekli teden razpravo, ki je, kakor smo dobili sporočilo, dosegla popoln uspeh. Pri razpravi je bil sestavljen zapisnik, v katerem je vsebovan dogovor glede vseh spornih točk in dosežen tudi popoln sporazum. Nerečeno je ostalo še vprašanje glede regulacije delavskih plač, ki so kljub priznani krizi v lesni industriji v tem podjetju vendarle mnogo prenizke. Podjetje se je pa obvezalo, da bo pritožbe glede plač proučilo, ter bo dogovorno z delavskimi zaupniki izvedlo regulacijo. Po izjavi zastopnika Delavske zbornice, ki se je te razprave udeležil, je pa lastnik podjetja g. Sodin pokazal pri razpravi mnogo razumevanja za težavni položaj svojega delavstva.

Plesne vaje »Svobode« se prično letos v nedeljo, dne 14. t. m. ob 20. uri v Narodnem domu. Plesalci, na plan!

ramo povzdigniti svoj glas in dejati: dovolj! Kako dolgo bo še »Narod« izrabljalo našo potrpežljivost in pisal očitno in golo neresnico, še več, zavijal dejstva na ravno nasprotno. Že dvakrat ali trikrat je po vsaki tekmi med »Enakostjo« in nacionalnim »Bratstvom« poročal, da so bili igralci ali gledalci »Enakosti« surovi in nedostojni in celo LNP je klical na pomoč. Namesto, da bi pometel pred lastnim pragom in si ogledal surovost lastnih igralcev, medtem ko pri naših te surovosti ni ali pa, če je kaka — je izzvana in samo odgovor na nasprotno. Mi ne bomo pisali o tej stvari več, ker bo pač DKD »Enakost« ukrenilo svoje in že tudi »Narod« delno preključe svoje obdolžitve, toda, če bo treba, pridemo na dan z dejanji in imeni onih, ki res zaslužijo grajo in ukor zaradi nesportnega vedenja. Mi menimo, da je treba o sportnih tekmah vsaj objektivno, zlasti pa resnično poročati. To naj za zdaj zadošča.

Razne obleke, plašče, hlače, sportne in smučarske jopiče, pletenine, perilo, klobuke, čepice, nogavice, rokavice, copate itd., iz dobrega blaga in po nizkih cenah domačega izdelka, priporoča v nakup TRGOVINA IN KROJAŠTVO pri GOGALI na JESENICAH.

Hrastnik

Položaj steklarske kuhinje v Hrastniku

Vodstvo delavske kuhinje v Hrastniku so sprejele leta 1932 usmiljene sestre. S tem se je položaj močno izpremenil, pa ne v prid delavstvu. Že večkrat je delavstvo zahtevalo, da se razni nedostatki odpravijo, ker se pa na te zahteve nihče ne ozira, moramo nekateri stvari pojasniti javno. —

Dogaja se, da delavstvo, ki dela tudi ob nedeljah, odhaja brez zajtrka na delo, ker gredo usmiljene sestre in služkinje k službi božji, namesto, da bi vsaj ena izmed njih ostala v kuhinji. Delavci nikogar ne oviramo, da si preskrbi duševne hrane, zahtevamo pa, da tisti, ki zahtevajo zase duševno hrano, skrbje tudi za to — če so s tem poverjeni — da dobe delavci tudi telesno hrano, ki jo potrebujejo. Hodite v cerkev, bodite pa tudi v kuhinji. Kristus je rekel: gladne je treba nasiti. Kako pa pride delavec do tega, da mora ostati gladen do kosila. Dogaja se tudi, da dobijo delavci zajtrk brez sladkorja. Nam ni potrebna nobena kuhinja usmiljenih sester, ampak delavska kuhinja, v kateri se lahko hranijo lačni, pa ne iz usmiljenja, ampak za denar. So še druge stvari, o katerih zaenkrat ne bomo obširneje govorili, pač pa apeliramo na vodstvo kuhinje in tovarne, da naj te in take nedostatke odpravi. Prizadeži.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.

Starogorski:

Nekaj beležk iz velikega dneva v Mariboru

(Konec.)

Mariborski mestni park. Lep vrt, košati, visoki kostanji, klopice, ribnik, dva labuda jadrata po njem. Po potih pa množica ljudi. Delavci, meščani, gospodične, dame, vojak, častniki. Skozi goste veje košatih kostanjev so se kradli solnčni žarki, da je bil park takorekoč čarobno razsvetljen in šetalci po poteh kakor molilci v velikem templju, da se poklonijo veliki misli, proletarski bodočnosti, moči in novemu življenju. V paviljonu pa je dvignil taktirko kapelnik in tajnik pevsko-glasbene podzveze »Svobode«, Danilo Cerar. »Zarja« je zaigrala pozdravno koračnico »Prihod gladijatorjev« od Fučika. Akordi pozivov, boja, so gremeli po vzduhu, boj je zabesnel in gladijatorji so svesti zmage oznanjali svobodo vsem, ki so bili dosedaj v areni ponižani in razžaljeni. Razumeli so poslušalci te akorde in ploskali z odobravanjem. Nato pa je »Zarja« zaigrala delavski pozdrav. Veličastno so zapeli akordi in pozdravljali:

»Zdravi vsi vi, milijoni,
proletarci, zdravi nam,
zdravi nam kot naši bratje,
ki po boju hrepene,
vedno v krasni zvezi naši
biti zvesti hočemo,
za resnico vse življenje,
bratje, vsi enaki smo!«

Glave so se odkrile in bilo je, kakor pred velikim dogodkom, ki sledi, ko se odkrije zastor.

Videl sem koncert kovinarske delavske godbe z Jesenic v Celjskem mestnem parku. Nad 1000 poslušalcev delavcev je ploskalo, nad 1000 poslušalcev-delavcev je bilo ponosno, da smo to MI. In sedaj, ko sem slišal »Zarjo«, delavsko godbo iz Ljubljane, kateri je ploskalo nad 3000 ljudi, je bil moj ponos še silnejši. Saj smo povsod MI, naj bo to na Jesenicah, v Celju, v Mariboru, v Ljubljani in kjerkoli, povsod smo MI.

In vendar, premalo se nas upošteva. Kje je krivda. Preglejmo svoje vrste in po-

iščimo krivdo. Zakaj, nas se mora upoštevat povsod.

Ko so zadoneli akordi »Vzbujenja duhov«, sprva rahlo, mirno, potem vedno naraščajoče, ko so, pozivljajoč na boj

»Le naprej, brez bojzani,
naj izgine duha noč«

gremeli bobni in pozivale trombe
Za svobodo in pravico,
za enakost vseh ljudi,
zoper laž in vso krivico
gredo v boj trpini vsi,

je bilo kakor da smo vsi, ki smo bili v parku na koncertu v t. d. ...

Kdor je gledal popoldne ob 2. uri povorko mariborskega delavstva na igrišče SK »Svobode« v magdalenskem predmestju, je moral priznati, da smo. »Zarja« je v sedemstopenih in v petih vrstah koračala, igrajoče živahne koračnice, za njo množice, sodrugi in sodružice iz Celja, Ptujja, Slov. Bistrice, Ljubecne, Črne, Kranja, Ljubljane in Maribora, pred kolesarji v pestrih oblekah. Za ostalimi pa godba železniških uslužbencev tudi sedemstopeno in zopet četverstopeno sodrugov in sodružic. Zaman vse kričanje in pisanje, da nas ni več. Smo, še vedno smo in vedno več nas je.

Na igrišču SK »Svobode«. Ogromen prostor. Klopi je zasedlo nad 4000 ljudi. Nogometni klub SK »Svoboda« rezerva in mladina sta tekmovali.

»Nočemo tekem radi tekme,« sem slišal govoriti za seboj. »Nimamo sportnega kluba, da bo tekmoval, kdo izmed moštva zna bolje brniti, kdo zna spretnejše predstavljati noge, ampak zato, da smo svoji med svojimi in da med seboj poizkušamo svoje spretnosti.

Skozi zvočnik je spregovoril mogočen glas pozdrav vsem navzočim in oznanil spored.

Tekma se je pričela. Godba je igrala, enkrat »Zarja«, enkrat mariborski železničarji. Gledalci so pazno sledili nastopu moštva. Pestri dresi postavnih nogometarjev so se lepo vjemali z zeleno barvo s travo poraslega igrišča, obrobjenega od množice gledalcev.

Nastopila je skupina na kolesih. Počasi, enakomerno so kolesarji in kolesarice vozili ob gledalcih. Na sredi igrišča pa se je pojavila skupina studenških sodrugov in

sodružic s kolesi, ki je v hipu sestavila lepo piramido in žela vsestransko odobravanje. Vrstile so se še druge skupine s kolesi. Kolesar brez roke je vozil na enem samem kolesu. Zopet drugi so dirkali, vozeč samo na zadnjem kolesu, z dvignjenim sprednjim delom; drugi zopet, dva na enem kolesu, vsak na eni strani pedala in še več podobnih nastopov, ki so interesirali gledalce.

Pri trafiki sem slišal pogovor treh:
»Dopoldan so tukaj trije kupovali cigarete. Naciji najbrž, in so govorili: »Popoldne bodo imeli tukaj rdeči veselico. Prazno bo.«

Drugi je odgovoril prvemu:
»Če so pogledali sedaj te vrste, pa se bodo zapropastili in zopet bodo pisali o nevarnosti.«
»ki grozi profitarjem,« je dodal tretji, »in ne bodo se motili.«

Nastopil je »Detoljub«. Drobni otroci so zaplesali po travniku, zapeli v taktu pesmico:

»Le pogledite našo družnost,
zvit najlepši šopek rož...«
Lahkoatletska sekcija »Svobode« je nastopila. Hazena z žogo je igrala ob zvokih koračnice. Mladina je podila žogo okrog v ravni vrsti v zemljo zasajenih palic in kazala urnost svojih teles in svojo spretnost. Dekleta so postavila sredi travnika krasne skupine, bile so kakor razcvetene rože. Tri štafete so se v teku poskušale, kdo je hitrejši, kdo hitreje in spretneje obleče in sleče plašč in zbeži dalje.

Ko človek gleda to igro, to valovanje, to zdravje, je vesel, je zadovoljen sam s seboj.

Mešani zbor mariborske »Svobode« je zapel pod milim nebom nekaj lepih pesmi. In dasi na ogromnem prostoru, kjer glasovi ne morejo tako do veljave, kakor v dvorani, so pokazali pevci svojo umetniško silo. Želi so zato tudi veliko priznanje.

»Priatelj Priode« je pod zvoki akordov lastnega orkestra zaplesal prav posrečene ljudske plesse. Nato pa je nastopil združeni pevski zbor mariborskih delavskih pevskih društev, 140 po številu. Bila je to prav impozantna skupina, ki se je na zelenem travniku, že v večernem vzduhu krasno odražala na igrišču. Zapeli so par

pesmi, zbrano, mogočno, da je zvenelo v vzduhu v krasnih akordih.

Večerilo je. Pohorje je postalo izrazito sinje, obrisi njegovega hrbišča so bili zarisani v nebo s tankim zlatim odsevom. Bili so žarki zahajajočega sonca.

Visoko nad igriščem se je odgrnila slika. Zasvetil je žaromet. Glave so se odkrile. Slika Karla Marxa v vsej svoji veličini je pozdravila navzoče in mogočen glas iz zvočnika je govoril Karl Marxove besede, ki se združijo v mogočen poziv:

»Proletarci vseh dežel, združite se!«
Godba železniških uslužbencev je zaigrala delavsko pesem, množica jo je s petjem spremljala. Pogled na morje delavstva, ki je dvignjenih pesti pelo delavsko pesem, je bil nekaj nepopisno navdušujočega:

»Zapojmo delu zdaj na glas...«

S prireditve smo odhajali, kakor se spodobi za kulturni dan delavstva, kakor se spodobi za slavje kulturnega značaja. Prva prireditve, ki se je začela brez alkohola in končala brez alkohola. Kajti opojnih pijač se ni prodajalo. Tudi to je nekaj, tudi to je bilo naše.

Noč je bila, ko so zabrnili motorji avtobusov. Odhajali so gostje na vse strani. Roke so mahale v pozdrav, klici »Družnost« so odmevali v noč.

Naš dan je bil in res mi ni žal, da sem se ga udeležil. Nove moči so v meni in nova korajža je v nas vseh. Proletarska družabnost nam je nujna potreba, to se je videlo zdaj, in da jo išče in hoče vse delavstvo, zavedno delavstvo, je pokazalo s tem, da je brez posebnih pozivov in vabil spontano prihitelo iz vseh krajev Slovenije.

In še v meni se je oglasilo:
Brezposelnost, beraške mezde, stradanje, nasprotstva na vseh krajih in vendar: Proletarec vstaja v kljub vsemu in stopa naprej brez bojzani. Kajti resnične so besede:

Nikdo ne da nam odrešenja

rešitev naša iz trpljenja,
je delo naših lastnih rok...

Družnost, sodrugi in sodružice, in na svidenje, ko bo zopet naš dan.

Zanimiva in zabavna razprava radi očitka špijonaže

Načelnik bivše Orjune g. Slavko Reja toži

Dne 5. oktobra t. l. se je vršila pred okrožnim sodiščem v Mariboru razprava o tožbi g. Slavka Reje, upravnika »Jutra« in »Večernika« v Mariboru, bivšega načelnika Orjune in bivšega tajnika Strelske družine proti g. Alojzu Doležalu, knjigovodji Mariborske tiskarne in nadzorniku mariborske podružnice »Jutra«.

Za širšo javnost je ta afera postala zanimiva pravzaprav šele sedaj, ko je o razpravi poročal v pompozni obliki »Večernik« in tudi drugi listi, med drugimi »Jutro«. Lista »Večernik« in »Jutro« sta svojega »nadzornika« g. Doležala pri tem zelo poniževala, ker sta v poročilu poročala, da je bila rojena ta »vohunska« afera v »prebujni fantaziji« in da je g. Doležal popolnoma »kapituliral«.

Nas pa zanima afera v toliko, ker so nacionalni voditelji v tem procesu kot pričče naslikali Rejo v takšni luči, ki preseneča. Nam je g. Reja znan, zlasti iz dogodkov Orjune v Trbovljah, itd.

Kaj je tožil g. Reja?

Razprava se je vršila skoraj 2 uri. G. Reja je tožil g. Doležala, da je govoril po Mariboru, da je Slavko Reja osumljen špijonaže v korist Italije in da bo v najkrajšem času aretiran, da je bil zasledovan v Beogradu, ko se je o priliki kongresa Strelske družine podal na italijansko poslanstvo, da je vložena proti njemu ovadba radi suma špijonaže in bo v najkrajšem času aretiran.

Kako se je zagovarjal g. Doležal?

Po ovadbi je bila zaslišana na predlog obeh strank cela vrsta prič, ki niso bile vabljene k razpravi. Razpravljal je ss. dr. Tombak, ki je najprej prigovarjal obema strankama, naj se poravnata. G. Doležal pa je poravnanje odklonil, češ, da on g. Reje ni dolžil direktne špijonaže, ampak je v dobri veri na podlagi govoric, ki jih je bil ves Maribor poln, le pravil, da je podan sum špijonaže. Za te govorice, ki so se širile že par let, pa ima dovolj prič, kojih zaslišanje je predlagal.

Ko je bil poskus poravnanja po skoro enournem burnem razpravljanju med Rejo in Doležalom izjalovljen, je sodnik dr. Tombak najprej sklenil izvesti dokaze in diktiral zapisnikarju, katere dokaze bo izvedel o dobri veri g. Doležala. Nato je sodnik ponovno predočil strankama, da se g. Doležal lahko štiti z določilom § 304 k. z., po katerem klevetnika ni kaznovati, če je bil v opravičljivi zmoti, zbog katere je mislil, da je resnica, kar izreka ali raznaša. Sodnik je predočil zlasti pričevanje

podpolk. Gojko Jovanovića,

ki je izpovedal med drugim:

»Nekako pred dvema letoma smo sedeli v kegljaškem klubu »Torek«, v katerem je bil tudi g. Reja. Vsi smo bili mnenja, da se Reje ne sprejme več v klub.« Pri tej priliki je Lušin Dominik (rez. kapetan in zas. uradnik, op. ur.) pravil, da je bil nekoč navzoč v Slov. Bistrici, ko sta se Reja in njegova gospodinja (ga. Strauss) prepri-

rala, da se je pri tej priliki Rejeva gospodinja izrazila, da ji Reja ne more ničesar, ona pa Rejo lahko spravi v zapor, ker je italijanski špijon. Nadalje je še pristavil Lušin, da je slišal, da se je za Rejo že zanimal v tej smeri prejšnji šef policije Kerševan. Ali je Reja špijon, ali ne, ne vem, sem pa mišljenja, da gotovo mora nekaj imeti na vesti, sicer mu žena tega ne bi očitala, v kolikor moremo dati vero Lušinovim izjavam.«

G. Reja v Jugoslovanski Matici

Nadalje je sodnik opozoril stranki na pričevanje ravnatelja g. Detele, ki je med drugim izpovedal:

»Pok. ravnatelj Kraševac me je večkrat svaril na sejah, ali tudi izven sej kot predsednika Jugoslovanske Matice, naj ne poročam važnih in tajnih stvari, kadar je navzoč g. Reja. Kraševac je navajal, da zasebni tožilec pred vojno ni bil nacionalno aktiven, kaj pa še, da bi bil tako ekstremen nacionallec, kakor se je kazal v Mariboru. Nekaj časa pred razpustom glavnega odbora J. M. sem bil obveščten, da je italijanski konzulat točno poučen o delovanju J. M. Kdo bi to raznašal, mi ni znano itd.«

»Sal vi nbero palkatim.«

Sledilo je novo prekanje, med katerim je g. Doležal tudi pravil, da se g. Reje boji, ker mu je že itak grozil, da ga bo ustrelil in se mu je radi tega vzel samokres, nakar je sodnik pripomnil, da bi se mu res lahko kaj zgodilo, če bi g. Reja zgubil službo radi njega. G. Reja pa je zopet pravil, da ga je »Jutro« radi te tožbe, suspendiralo iz službe in da rabi za rehabilitacijo primerno izjavo v listih.

G. Doležal se je končno omeščal in podpisal izjavo, da preključuje svoje očitke glede suma špijonaže. Nato je g. Reja svojo tožbo umaknil.

Vsako lahko po tem presodi, če odgovarja resnici poročilo o popolni kapitulaciji.

Sport

»Svoboda« zopet zmaga. V nedeljo je mariborska »Svoboda« na celjskih tleh pri izredno razmočenem terenu premagala letošnjega favorita v I. razredu SK Celje z 2 : 1 (1 : 1). Rapid in Hermes sta bila v Celju tepena, »Svoboda« je pa rešila čast mariborskega nogometa. Igra je bila ves čas izredno ostra, pri čemur so Celjani mnogo grešili. Edini gol, ki so ga napravili, je bil posledica izredno težkega foula na našem vratarju, ki je padel v nezavest. S čevljem ga je napadalec udaril v sapnik, da mu je izbil žogo iz rok in jo spravlil v mrežo. V ostalem je pa bila »Svoboda« ves čas za razred boljše moštvo, kar se je izražalo skoro v stalni premoči. Za »Svobodo« sta gola streljala oba krilca Tomažič in Tičar. Sodil je g. Nemeč. Bil je v splošnem dober, vendar je premalo piskal vočigled ostrine tekme. —k.

Kulturni pregled

Stalno napredovanje obeh knjižnic Delavske zbornice se je najjasneje pokazalo v letošnjih poletnih mesecih. Ljubljanska knjižnica je izposodila v letošnjem juniju 3.903 knjige, to je 400 več nego isti mesec lanskega leta, julija je izposodila 3.726 knjig (85 več), avgusta pa 4.101 knjigo (522 več).

Mariborska knjižnica je pa izposodila v juniju 2.467 knjig (+ 297), julija 2.701 (+ 239) in avgusta 2.747 (+ 224). Knjižnici izposojata knjige tudi na deželo. Odprti sta vsak delavnik dopoldne in zvečer. Brezposelnim se izposojajo knjige polovico ceneje. Kdor še ni član knjižnice, naj postane! Knjižnici imata tudi vse najnovejše knjige.

Patentirali smo izdelavo garantirano nepremočljivega Hubertus-sukna.

Ker nikomur ne prodajamo Hubertus-sukna, dobe se samo pri nas vsem znani

HUBERTUSI

katerih nepremočljivo sukno izdelujemo po patentu št. 7644/31.

Prosimo pazite!

Samo s patentnim zaščitnim znakom naznačeni Hubertusi so pravi

Tivar-Hubertusi iz garantirano nepremočljivega sukna

TIVAR-OBLEKE

